

Sammanställning av matsvinnsmätningar vid vård- och omsorgsboenden under hösten 2018

Upprättad av Maria Olsson, miljöutvecklare Petra Jönsson, assistent	Diarienummer 19ON89
Godkänd av Verksamhetschefer vård- och omsorgsboende	Datum 2019-03-07
	Rev
	Referens

Innehåll

1. Sammanfattning matsvinnsmätningar vid vård- och omsorgsboenden.....	3
1.1 Tidsperiod	3
1.2 Sammanfattning samtliga vård- och omsorgsboenden för 2017 samt 2018.....	3
1.3 Redovisning av nuläget med låddiagram	4
1.4 Fleminggatan	10
1.5 Forellplan	11
1.6 Furugården	13
1.7 Gävle strand	14
1.8 Hilleborg.....	15
1.9 Kristinelundsgården	16
1.10 Selggrens.....	17
1.11 Solberga	18
1.12 Solgårdsgatan	19
1.13 Vallongården.....	20
1.14 Ängslyckan	21
2. Generell uppmaning till alla vård- och omsorgsboenden.....	22
2.1 Inför måltiden	22
2.2 Svinn av bikomponent	22
2.3 Tallrikssvinn	23
3. Egen tillagning av mat vid vård- och omsorgsboenden	23
3.1 Gävle Strand.....	23
3.2 Solberga	23
3.3 Reflektioner av kostnader kopplade till mat och måltider	23
3.4 Fler aspekter av egen matlagning jämfört med köp från matleverantör	24

Upprättad av Maria Olsson, miljöutvecklare Petra Jönsson, assistent	Diarienummer 19ON89		
Godkänd av Verksamhetschefer vård- och omsorgsboende	Datum 2019-03-07	Rev	Referens

1. Sammanfattning matsvinnsmätningar vid vård- och omsorgsboenden

Höstens vägningar omfattar samtliga vård- och omsorgsboenden. I följande avsnitt presenteras först en kort sammanfattning över samtliga mätperioder genomförda 2017 samt 2018. Därefter presenterar de tre första diagrammen (i avsnitten 1.3.1, 1.3.2 samt 1.3.3) svinn av huvudkomponent, bikomponent respektive tallrikssvinn hos respektive vård- och omsorgsboende. Dessa följs en sammanfattning (i avsnitten 1.4 – 1.14) av respektive vård- och omsorgsboende. Avslutningsvis redovisas en analys av boenden med egen tillagning samt en generell uppmaning till alla vård- och omsorgsboenden. För respektive vård- och omsorgsboende finns enskilda rapporter med fördjupade resultat per enhet.

Tabell 1 visar i snitt hur många ätande kunder per dag som de olika vård- och omsorgsboendena hade under mätperioden. Där går att utläsa att några boenden är små, exempelvis Kristinelund, medan andra boenden är större, exempelvis Forellplan.

Tabell 1. *Genomsnittet antal ätande per måltid för samtliga vård- och omsorgsboenden*

Fleming-gatan	Forell-plan	Furu-gården	Gävle strand	Hille-borg	Kristine-lund	Selg-grens	Sol-berga	Solgårds-gatan	Vallon-gården	Ängs-lyckan
56	106	100	60	40	19	50	35	35	75	25

1.1 Tidsperiod

Mätningarna är gjorda vid fyra separata tillfällen fördelade över 2017 och 2018 där mätningarna genomförts på våren respektive hösten. I huvudsak har vårens två mätperioder genomförts i mars eller april medan höstens mätningar i huvudsak genomförts under oktober och november.

1.2 Sammanfattning samtliga vård- och omsorgsboenden för 2017 samt 2018

För varje komponent finns antagna riktvärden. Värden över 50 gram per ätande och måltid anses högt för huvudkomponent. För tallrikssvinn gäller 30 gram per ätande och måltid. Beträffande bikomponent finns inget riktvärde men då komponenten är lättast att ta tillvara på har den goda förutsättningar att ligga på låga nivåer.

Tabell 2 visar mängden genererat svinn i gram per ätande och måltid fördelat på samtliga boenden uppdelade efter komponent och mätperiod, från våren 2017 till hösten 2018. För att tydliggöra

Upprättad av Maria Olsson, miljöutvecklare Petra Jönsson, assistent	Diarienummer 19ON89		
Godkänd av Verksamhetschefer vård- och omsorgsboende	Datum 2019-03-07	Rev	Referens

förändring mellan mätperioder används här en färgkodning där grön gestaltar att värdet ligger inom godtagbara nivåer, gul markerar värden strax över och röd visar på värden över godtagbara nivåer. På grund av avsaknaden av riktvärden för bikomponent har inte komponenten färgkodats.

Tabell 2. Snittet för mängden svinn per ätande och måltid vår och höst 2018

	Fleming-gatan	Forell-plan	Furu-gården	Gävle Strand	Hilleborg	Kristine-lund	Selg-grens	Sol-berga	Solgårds-gatan	Vallon-gården	Ängs-lyckan
Huvudkomponent vår - 17	41	50	48	47	56	87		58	85	83	
Huvudkomponent höst -17	37	67			47		53	33	42	100	84
Huvudkomponent vår -18	40	54	49	22	72	71	40	62	52	73	55
Huvudkomponent höst -18	27	52	46	38	43	49	45	18	49	59	73
Bikomponent vår -17	17	29	17	21	29	57		61	47	34	
Bikomponent höst -17	17	38			19		25	26	25	38	19
Bikomponent vår -18	16	27	19	15	19	86	15	49	25	24	23
Bikomponent höst -18	12	28	16	14	18	29	17	20	20	20	25
Tallrikssvinn vår -17	29	36	27	17	26	43		40	30	40	
Tallrikssvinn höst -17	21	35			16		25	60	36	37	26
Tallrikssvinn vår -18	22	34	24	8	14	39	26	29	27	29	23
Tallrikssvinn höst -18	12	29	19	14	13	21	19	23	24	22	24

Genom att studera tabell 2 går det att utläsa att majoriteten av alla boenden minskat mängden svinn sett till ätande och måltid jämfört med föregående mätperioder. För genererat svinn från huvudkomponent sett till ätande och måltid ligger åtta boende inom godtagbara nivåer, två över och ett boende ligger precis på gränsen. Samtliga boenden utom Solberga har huvudkomponent som största komponent sett till genomsnittet per ätande och måltid. I tabellen går även att utläsa att Ängslyckan är det enda boendet som ökat mängden svinn från komponenten till över godtagbara nivåer.

Trots att ingen färgkodning skett för bikomponent går generellt att utläsa att mängden genererat svinn från samtliga vård- och omsorgsboenden minskat. Dessutom framgår det att genererat svinn per ätande och måltid ligger runt 20 gram för samtliga boenden (se tabell 2).

För genererat svinn från tallrikssvinn ligger samtliga boenden vid denna mätperiod inom godtagbara nivåer. Majoriteten av alla boenden har dessutom minskat mängden svinn jämfört med föregående mätperiod (se tabell 2).

1.3 Redovisning av nuläget med låddiagram

Resultatet per vård- och omsorgsboende redovisas sammanfattande i ett låddiagram, eller så kallade Box-plots. Diagrammet gestaltar variationen över tid, i det här fallet mängden svinn per måltid och komponent fördelat över mätperiodens 14 dagar.

Upprättad av Maria Olsson, miljöutvecklare Petra Jönsson, assistent	Diarienummer 19ON89		
Godkänd av Verksamhetschefer vård- och omsorgsboende	Datum 2019-03-07	Rev	Referens

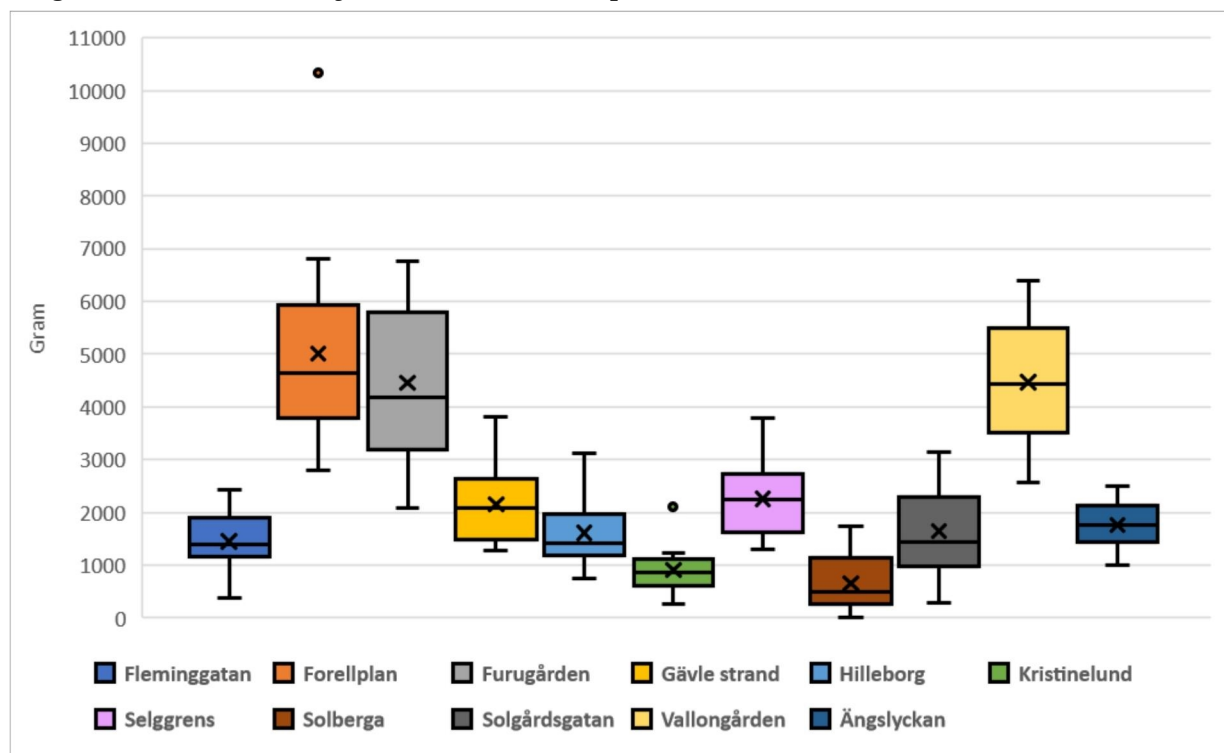
Lådan motsvarar 50 procent av värdena och krysset (X) visar medelvärdet. Det horisontella strecket genom lådan visar medianvärdet. De lodräta strecken som går ut från lådan, så kallade *morrhår* eller *whiskers*, dras till det lägsta respektive högsta värdet bland de värden som inte är utliggare. I låddiagrammen till respektive boende är medelvärdet ett + - tecken.

Eventuella extremvärden betraktas som utliggare (*outliers*) och markeras med egna symboler. Värden som ligger längre ifrån lådan än 1,5 gånger avståndet mellan de yttre kvartilerna betraktas som utliggare. Värden som ligger mer än 3 gånger kvartilavståndet från lådan betraktas som avlägsna utliggare och kan betecknas med en ring. Målet bör vara att ha en liten låda som ligger långt nedåt i diagrammet, med korta morrhår utan så kallade utliggare.

Genom att studera låddiagram (i avsnitt 1.3.1 – 1.3.3) för huvudkomponent, bikomponent och tallrikssvinn går generellt att utläsa att spridningen av mätresultat är stor mellan olika vård- och omsorgsboenden. De enskilda rapporterna visar i sin tur att spridningen är stor gällande mängden svinn från olika komponenter.

1.3.1 Svinn av huvudkomponent hos respektive vård- och omsorgsboende

Diagram 1. Höstens mätningar 2018 av huvudkomponent

Upprättad av Maria Olsson, miljöutvecklare Petra Jönsson, assistent	Diarienummer 19ON89		
Godkänd av Verksamhetschefer vård- och omsorgsboende	Datum 2019-03-07	Rev	Referens

**Lådornas förklaringsrutor är placerad i följd, från vänster till höger*

Svinn från huvudkomponent varierar mycket mellan respektive boende. Placeringen i y-axel visar att vissa boenden har höga mängder svinn under mätperiodens dagar (se diagram 1). Forellplan, Furugården och Vallongården är exempel på boenden med stor spridning av mätresultat samt relativt stora mängder svinn, vilket gestaltas genom stora lådor högt upp i diagrammet med relativt långa morrhår. Den totala mängden svinn på dessa tre exempel kan dock härledas till att deras storlek.

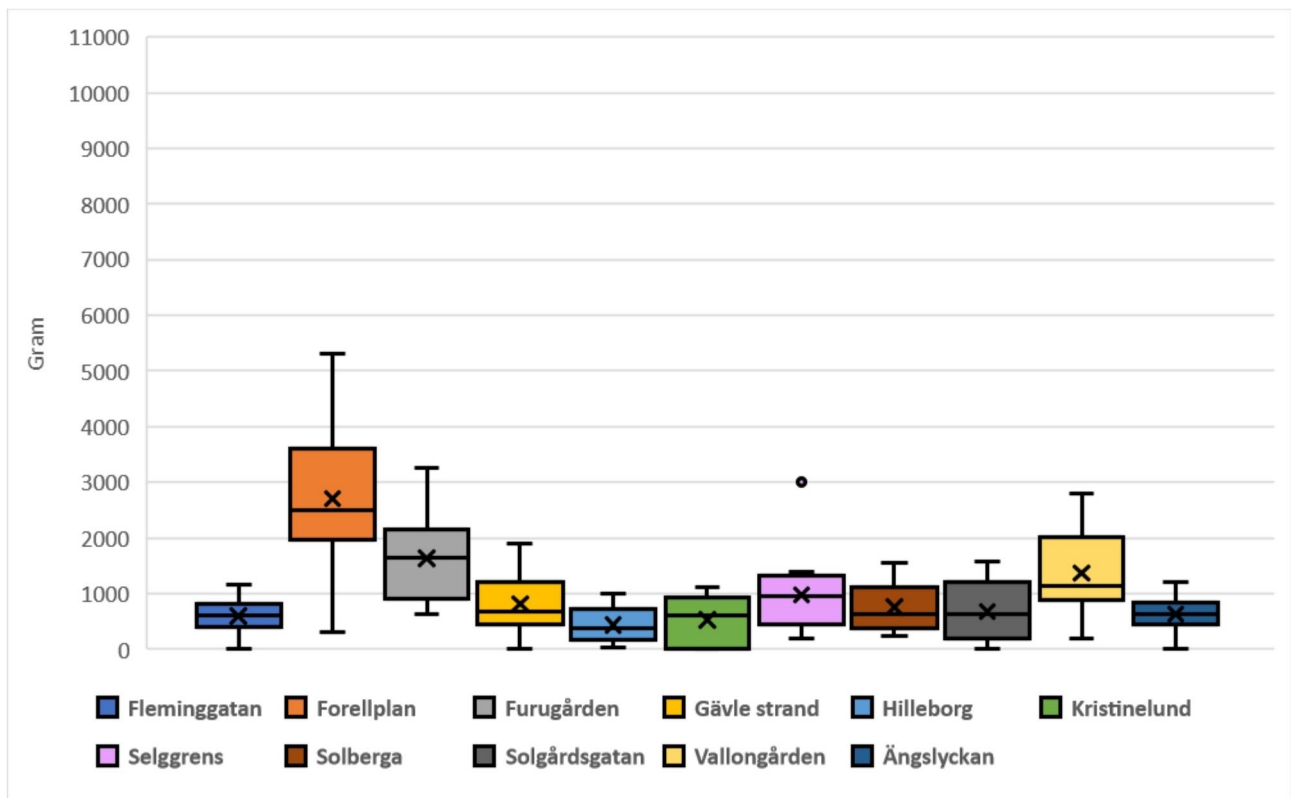
Kristinelund och Solberga är exempel på låga mätresultat med låg spridning över mätperiodens dagar. Kristinelunds låga placering beror på ett mindre antal ätande kunder (se tabell 1) vilket leder till att genomsnittet per ätande och måltid är högre än vid exempelvis Solberga (se tabell 2).

Jämförs diagram 1 med genomsnittet per ätande och måltid (se tabell 2) framgår att Forellplan, Furugården och Vallongården som alla tre har stor spridning och relativt stor mängd genererat svinn under mätperioden har olika färgkodning. Vallongården är kodad röd vid detta mättillfälle medan Forellplan är kodad gul och Furugården grön. Denna variation mellan boendena beror bland annat på antalet ätande kunder som boendena har där Forellplan samt Furugården båda har runt 100 ätande per måltid medan Vallongården har runt 75 ätande (se tabell 1). Det beror även på att Forellplan genererat ett avvikande extremvärde som gestaltas med en utliggare i diagrammets överkant (se diagram 1). Även Kristinelund genererade ett avvikande extremvärde.

Upprättad av Maria Olsson, miljöutvecklare Petra Jönsson, assistent	Diarienummer 19ON89		
Godkänd av Verksamhetschefer vård- och omsorgsboende	Datum 2019-03-07	Rev	Referens

1.3.2 Svinn av bikomponent hos respektive vård- och omsorgsboende

Diagram 2. Höstens mätningar 2018 av bikomponent

*lådornas förklaringsrutor är placerad i följd, från vänster till höger

Diagram 2 visar att mängden svinn från bikomponent är relativt lågt med mindre lådor långt ner på y-axeln men med viss variation. Exempel på boenden med större spridning är Forellplan som har en relativt stor låda högt upp i y-led. Ytterligare tecken på stor spridning av mätresultat över periodens dagar är lådans långa morrhår. Selggrens har under mätperioden genererat ett avvikande extremvärde som visas genom en utliggare över lådan.

Jämfört med tabell 2 går det även att utläsa att trots den större mängd svinn genererat på Forellplan har Kristinelund det största genomsnittet per ätande och måltid. Fleminggatan och Ängslyckan har relativt lika lådor men i genomsnitt per ätande och måltid är Ängslyckan dubbelt så stor.

Upprättad av Maria Olsson, miljöutvecklare Petra Jönsson, assistent	Diarienummer 19ON89		
Godkänd av Verksamhetschefer vård- och omsorgsboende	Datum 2019-03-07	Rev	Referens

1.3.3 Svinn av tallrikssvinn hos respektive vård- och omsorgsboende

Diagram 3. *Höstens mätningar 2018 av tallrikssvinn*

*lådornas förklaringsrutor är placerad i följd, från vänster till höger

Diagram 3 visar att tallrikssvinn på de olika vård- och omsorgsboende är relativt lågt, där några boenden har mycket små lådor med korta morrhår, exempelvis Hilleborg, Kristinelund och Ängslyckan. För Forellplan och Vallongården är spridningen aningen större med långa morrhår och större lådor högre upp i diagrammet.

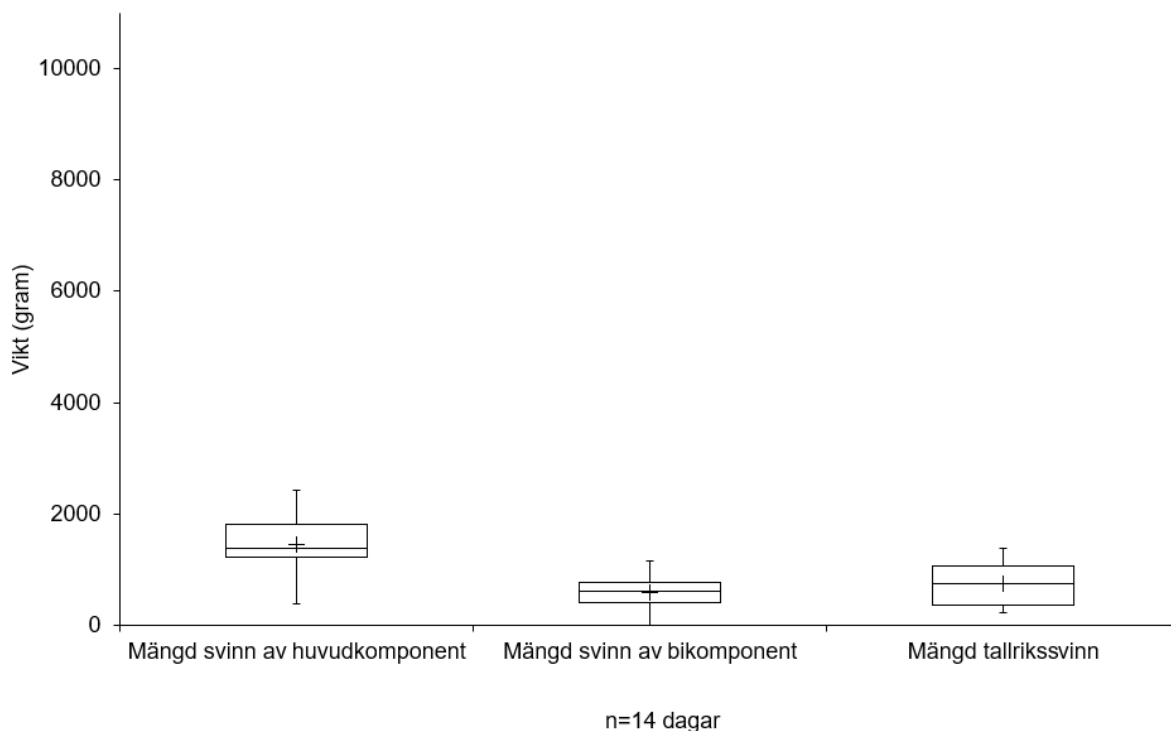
För tallrikssvinn har fem boenden genererat avvikande extremvärden, så kallade uteliggare, varav fyra av dessa avvikande värden är höga värden medan Kristinelund har ett avvikande värde i underkant av lådan.

Trots lådornas varierande placering ligger samtliga boenden inom det godtagbara gränsvärdet på 30 gram per ätande och måltid (se tabell 2).

Upprättad av Maria Olsson, miljöutvecklare Petra Jönsson, assistent	Diarienummer 19ON89		
Godkänd av Verksamhetschefer vård- och omsorgsboende	Datum 2019-03-07	Rev	Referens

1.4 Fleminggatan

Diagram 4. *Spridning av mätresultat under två veckors tid vid Fleminggatan hösten 2018*

1.4.1 Kommentar till resultatet vid Fleminggatan

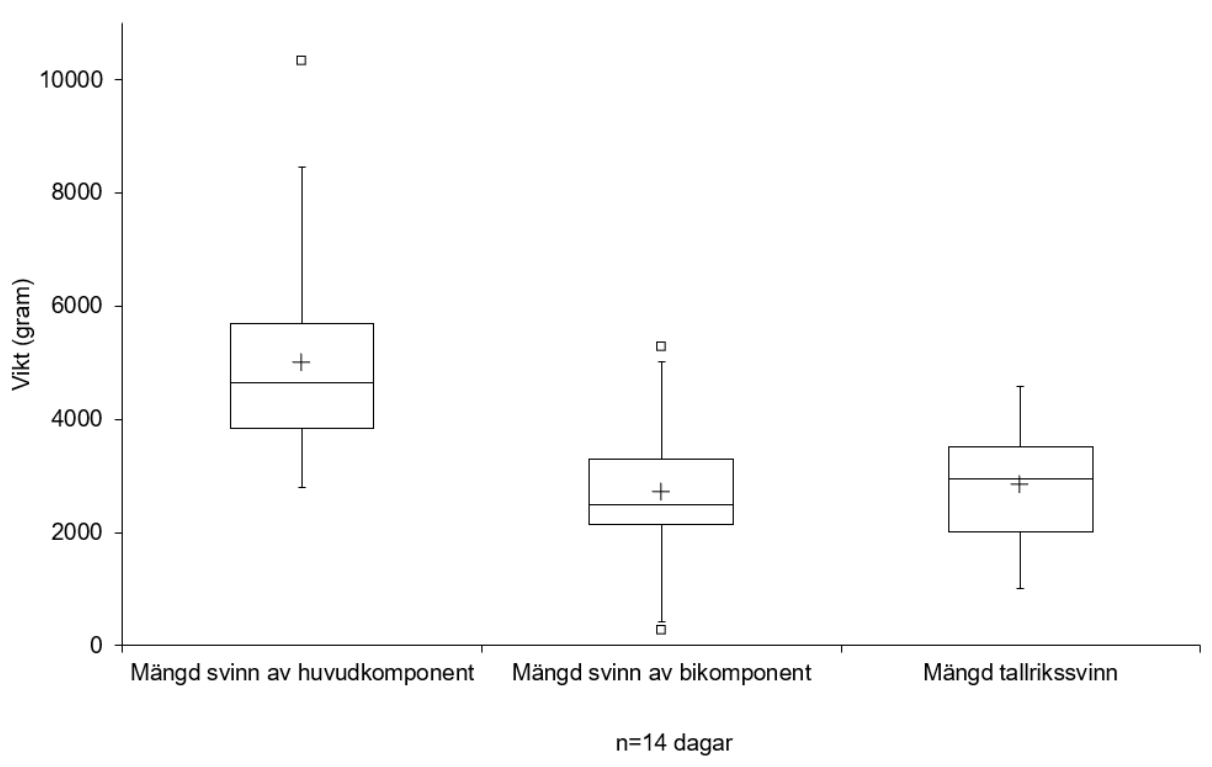
Generellt har enheterna på Fleminggatan minskat mängden svinn från samtliga komponenter och även variationerna i svinn mellan enheterna har minskat. Diagram 4 visar att den totala mängden svinn för samtliga komponenter är låg samt att spridningen av svinn är liten. Detta gestaltas genom små lådor med korta morrhår långt ner i y-led.

För huvudkomponent har mängden genererat svinn fortsatt att minska, från i genomsnitt 40 gram till 27 gram per ätande och måltid (se tabell 2). Svinn från bikomponent ligger på liknande nivåer som vid föregående mätperioder och tallrikssvinnet har minskat från i genomsnitt 22 gram till 12 gram per ätande och måltid.

Upprättad av Maria Olsson, miljöutvecklare Petra Jönsson, assistent	Diarienummer 19ON89
Godkänd av Verksamhetschefer vård- och omsorgsboende	Datum 2019-03-07
	Rev
	Referens

1.5 Forellplan

Diagram 5. *Spridning av mätresultat under två veckors tid vid Forellplan hösten 2018*

1.5.1 Kommentar till resultatet vid Forellplan

Diagram 5 visar att spridningen mellan totalvikten svinn per dag under mätperioden är stor för samtliga komponenter men störst för huvudkomponent. Detta gestaltas med större lådor med långa morrhår högt upp i diagrammet. Svinn från huvudkomponent är förhållandevis stor under mätperioden vilket placerar lådan högt upp i diagrammet. Det bör dock påpekas att ett avvikande extremvärde genererades under mätperioden vilket resulterar i en uteliggare i övre delen av diagrammet.

För bikomponent är lådan mindre men morrhåren relativt långa åt båda hållen vilken indikerar på en stor variation mellan respektive dag under mätperioden. Bikomponent har dessutom två avvikande extremvärden, en i överkant av morrhåret och en i underkant. Forellplan bör se över hur extremvärden kan förebyggas och motverkas.

Upprättad av Maria Olsson, miljöutvecklare Petra Jönsson, assistent	Diarienummer 19ON89		
Godkänd av Verksamhetschefer vård- och omsorgsboende	Datum 2019-03-07	Rev	Referens

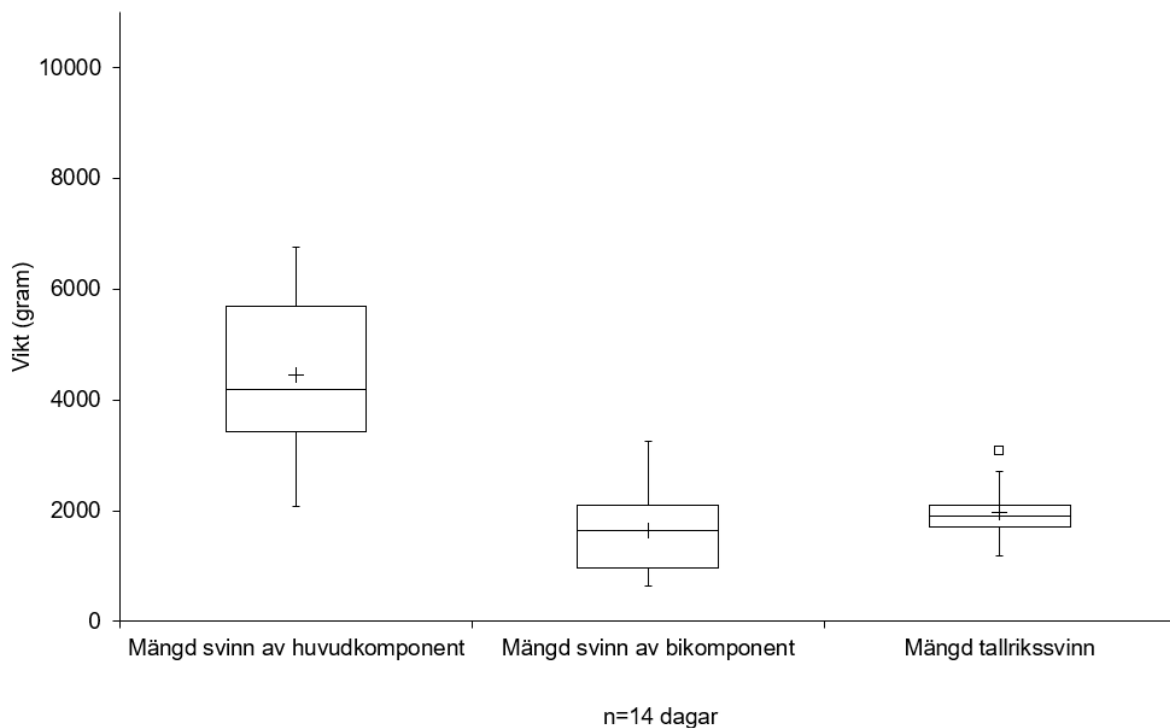
Lådan för tallrikssvinn är något större men med kortare morrhår vilken indikerar att mängden genererat svinn är något högre än för exempelvis bikomponent mena att variationen mellan enheterna på Forellplan är mindre. För tallrikssvinn har genomsnittet per ätande och måltid minskat något från föregående mätperiod, från 34 gram till 29 gram och genomsnittet för hela boendet ligger nu inom godtagbara nivåer (se tabell 2).

Jämfört med tidigare mätperioder har svinn från huvudkomponent och bikomponent legat på liknande nivåer där huvudkomponent vid denna mätperiod fortsatt ligga strax över godtagbara nivåer.

Upprättad av Maria Olsson, miljöutvecklare Petra Jönsson, assistent	Diarienummer 19ON89		
Godkänd av Verksamhetschefer vård- och omsorgsboende	Datum 2019-03-07	Rev	Referens

1.6 Furugården

Diagram 6. *Spridning av mätresultat under två veckors tid vid Furugården hösten 2018*

1.6.1 Kommentar till resultatet vid Furugården

Diagram 6 visar att variationen av genererat svinn är stor mellan de olika komponenterna. Huvudkomponent är den komponent som genererat störst mängd svinn. Detta gestaltas genom en stor låda högt upp i diagrammet. För bikomponent är spridningen över mätperiodens dagar mindre och totalt har komponenten genererat mindre svinn vilket placerar lådan långt ner i diagrammet.

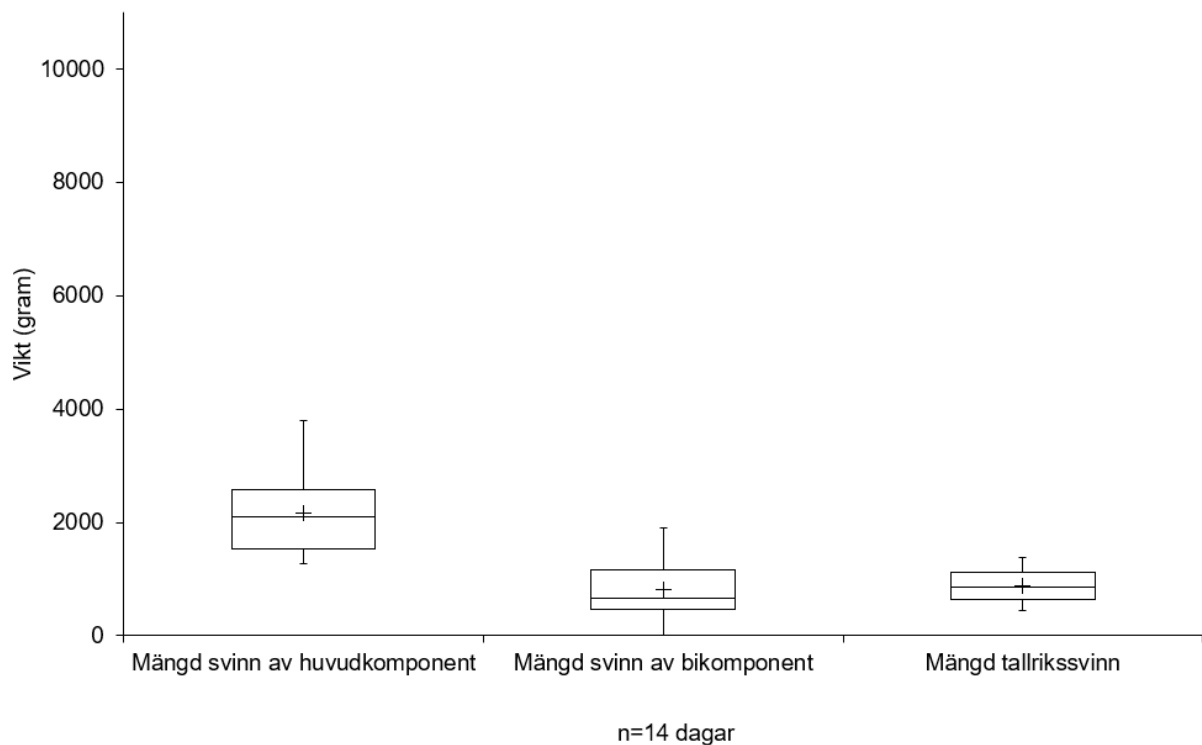
Variationen är liten för tallrikssvinn vilket gestaltas med en smal låda långt ner i diagrammet. För tallrikssvinn genererades ett avvikande extremvärde vilket gestaltas med en uteliggare i överkant. Detta påverkar lådans placering något genom att medelvärdet blir något högre.

Tabell 2 visar att svinn från samtliga komponenter legat på liknande nivåer vid de senaste mätperioderna. Dessutom går att utläsa att huvudkomponent och tallrikssvinn genererat svinn inom godtagbara nivåer vid samtliga mätperioder.

Upprättad av Maria Olsson, miljöutvecklare Petra Jönsson, assistent	Diarienummer 19ON89		
Godkänd av Verksamhetschefer vård- och omsorgsboende	Datum 2019-03-07	Rev	Referens

1.7 Gävle strand

Diagram 7. *Spridning av mätresultat under två veckors tid vid Gävle strand hösten 2018*

1.7.1 Kommentar till resultatet vid Gävle strand

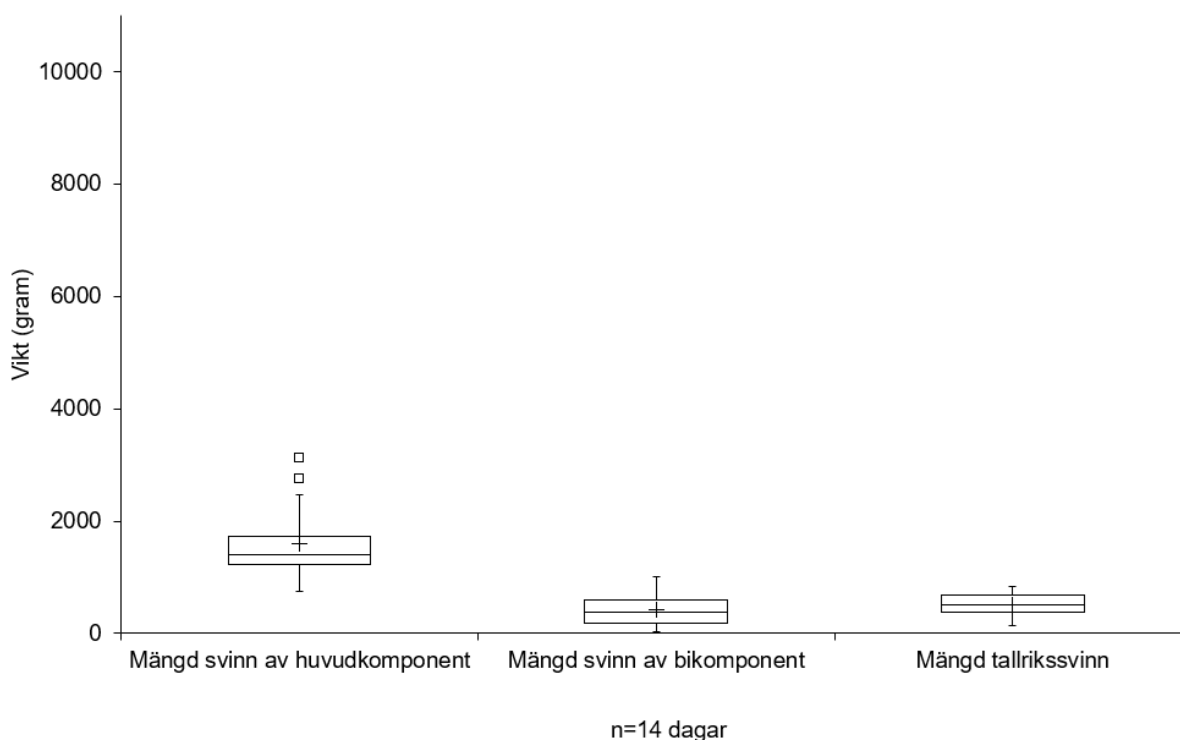
Diagram 7 visar att spridningen av resultatet under mätperioden är liten samt att den totala mängden svinn är låg. Detta gestaltas genom små lådor långt ner i y-led. Huvudkomponent är den komponent som genererat mest svinn på Gävle strand vilket gestaltas med en lite större låda något högre upp i y-led. Dessutom är morrhåren något större vilket visar på en något större variation mellan mätperioden dagar. Spridningen för både bikomponent och tallrikssvinn är låg och morrhåren korta.

I tabell 2 går att utläsa att genererat svinn sett till genomsnittet per ätande och måltid ligger inom godtagbara nivåer för samtliga komponenter på Gävle strand. Dessutom går att utläsa att mängden svinn genererat från huvudkomponent och tallrikssvinn ökat jämfört med mätperioden våren 2018. För huvudkomponent har mängden svinn ökat från i snitt 22 gram till 38 gram och för tallrikssvinn ökade mängden svinn i snitt från 8 gram till 14 gram.

Upprättad av Maria Olsson, miljöutvecklare Petra Jönsson, assistent	Diarienummer 19ON89		
Godkänd av Verksamhetschefer vård- och omsorgsboende	Datum 2019-03-07	Rev	Referens

1.8 Hilleborg

Diagram 8. *Spridning av mätresultat under två veckors tid vid Hilleborg hösten 2018*

1.8.1 Kommentar till resultatet vid Hilleborg

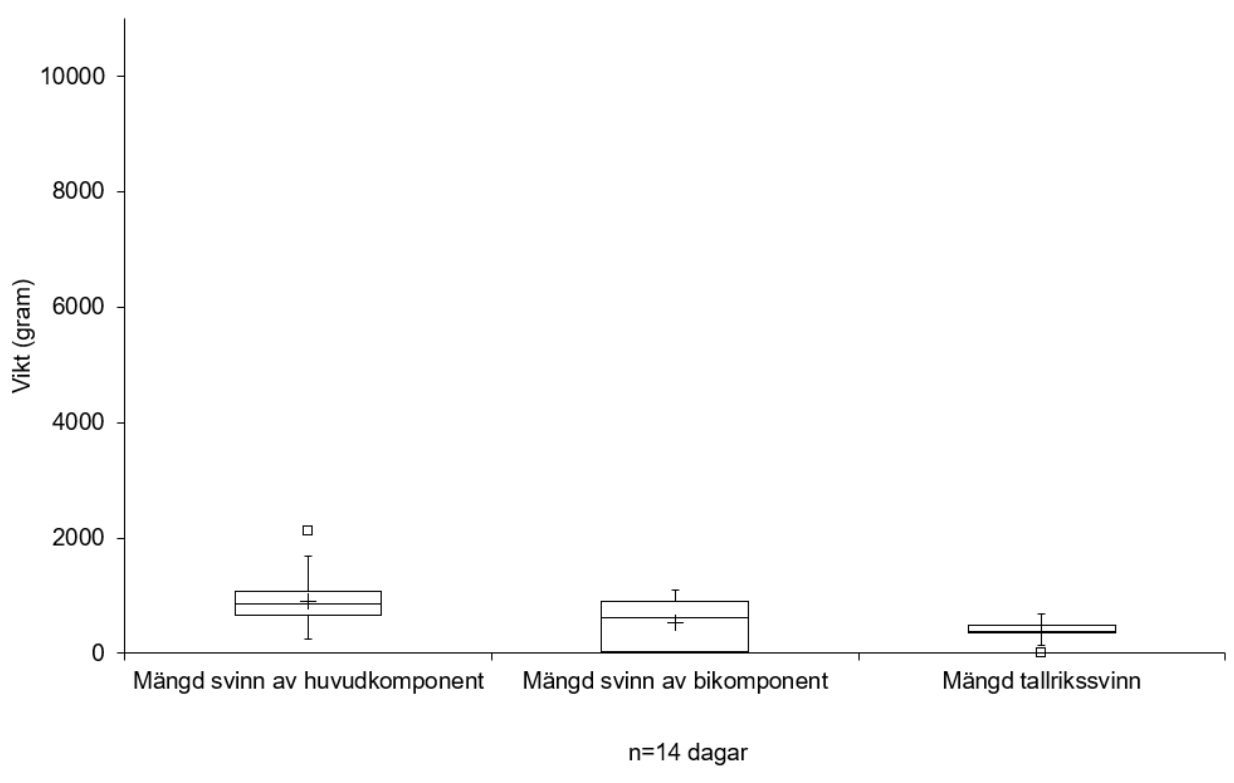
Diagram 8 gestaltar att spridningen av svinn är låg på Hilleborg samt att den totala mängden svinn även den är låg. Detta visas genom smala lådor långt ner i diagrammet. För huvudkomponent genererade två dagar avvikande extremvärden vilket gestaltas med två utliggare ovanför lådan. För bikomponent och tallrikssvinn är lådorna små och ligger långt ner i y-led.

Sett till genomsnittet per ätande och måltid går det i tabell 2 att utläsa att mängden svinn från huvudkomponent minskat jämfört med föregående mätperiod. I tabell 2 går dessutom att utläsa att mängden svinn genererat från huvudkomponent varit högre vid våren 2017 och våren 2018 medan mättillfällena genomförda på hösten genererat mindre svinn. Dessutom går att utläsa att bikomponent och tallrikssvinn ligger på liknande nivåer som vid föregående mätperioder.

Upprättad av Maria Olsson, miljöutvecklare Petra Jönsson, assistent	Diarienummer 19ON89		
Godkänd av Verksamhetschefer vård- och omsorgsboende	Datum 2019-03-07	Rev	Referens

1.9 Kristinelundsgården

Diagram 9. *Spridning av mätresultat under två veckors tid vid Kristinelund hösten 2018*

Genom att studera diagram 9 går att utläsa att spridningen av mätresultat är liten samt att den totala mängden svinn som genererats under mätperioden är låg för samtliga komponenter. Detta gestaltas med små lådor med korta morrhår långt ner i y-led.

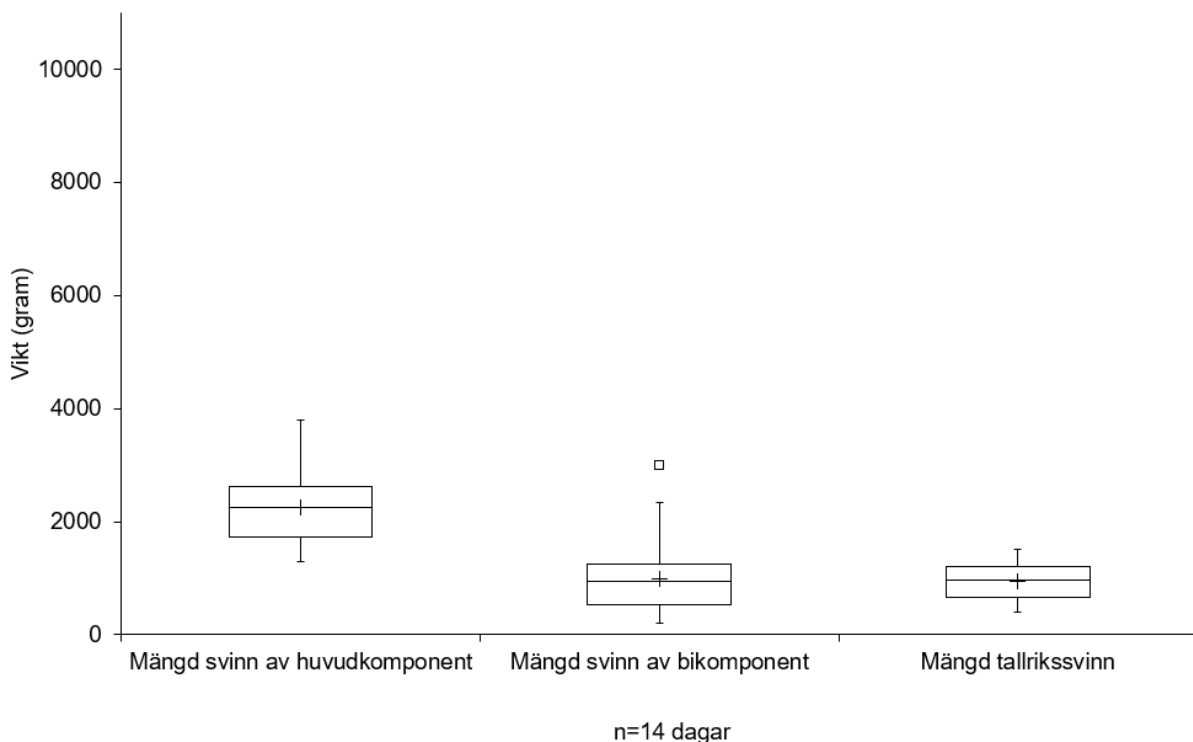
För huvudkomponent genererades ett avvikande extremvärde vilket gestaltas med en utliggare i morrhårets överkant. För bikomponent finns ingen utliggare men spridningen av mätresultat är generellt större än för de andra komponenterna. Tallrikssvinn har en liten spridning av mätresultat samt en utliggare i morrhårets underkant.

Tabell 2 visar på att mängden svinn från samtliga komponenter minskat jämfört med föregående mätperioder, från att ha legat över godtagbara nivåer till att ligga inom godtagbara nivåer. Sedan mätningarna av svinn startat har två enheter avvecklats på Kristinelund vilket kan påverka resultaten.

Upprättad av Maria Olsson, miljöutvecklare Petra Jönsson, assistent	Diarienummer 19ON89		
Godkänd av Verksamhetschefer vård- och omsorgsboende	Datum 2019-03-07	Rev	Referens

1.10 Selggrens

Diagram 10. *Spridning av mätresultat under två veckors tid vid Selggrens hösten 2018*

1.10.1 Kommentar till resultatet vid Selggrens

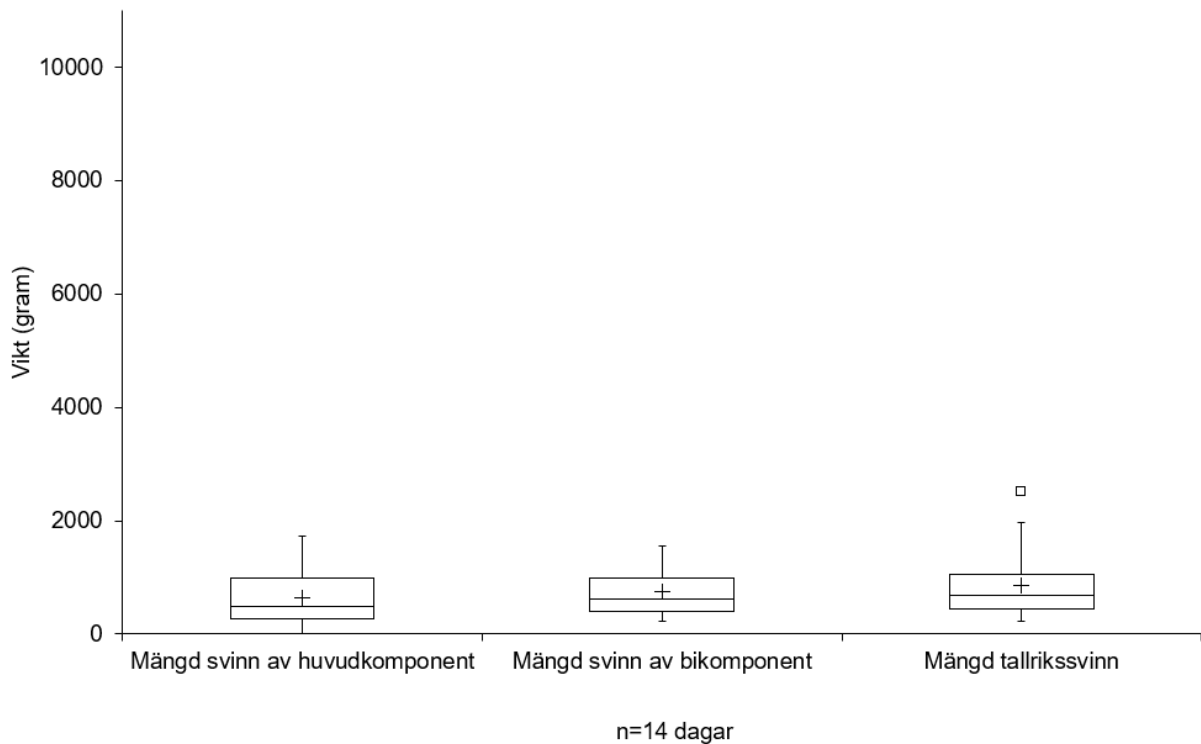
Genom att studera diagram 10 går att utläsa att den totala mängden svinn är generellt låg och att spridningen är liten. Detta gestaltas med små lådor långt ner i y-led. För huvudkomponent är lådan, som motsvarar 50 procent av värdena, något större än för resterande komponenter vilket placerar lådan något högre upp i y-led. För bikomponent är spridningen något mindre men med ett avvikande extremvärde i överkant. För tallrikssvinn är lådan liten och morrhåren korta.

I tabell 2 går att utläsa att mängden genererat svinn från huvudkomponent ligger på liknande nivåer som vid föregående mätperiod. Svinn genererat från tallrikssvinn har minskat, från i genomsnitt 26 till 19 gram per ätande och måltid.

Upprättad av Maria Olsson, miljöutvecklare Petra Jönsson, assistent	Diarienummer 19ON89		
Godkänd av Verksamhetschefer vård- och omsorgsboende	Datum 2019-03-07	Rev	Referens

1.11 Solberga

Diagram 11. *Spridning av mätresultat under två veckors tid vid Solberga hösten 2018*

1.11.1 Kommentar till resultatet vid Solberga

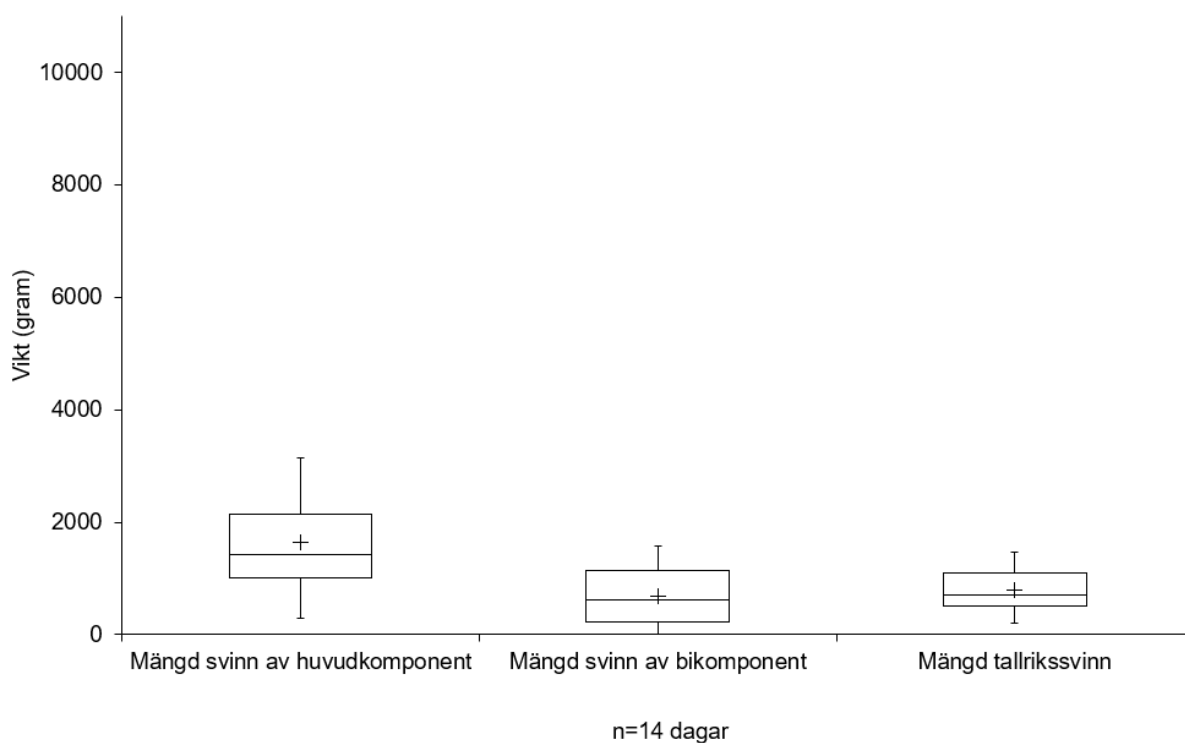
Genom att studera diagram 11 går generellt att utläsa att spridningen av mätresultat är låg mellan mätperiodens dagar samt att den totala mängden svinn är låg. Detta gestaltas genom små lådor långt ner i y-led. Dessutom går att utläsa att tallrikssvinn är den komponent på Solberga som genererade ett avvikande extremvärde vilket gestaltas med en utliggare ovanför lådan i diagrammet.

I tabell 2 går att utläsa att genererat svinn från huvudkomponent sett till genomsnittet per ätande och måltid har varierat mellan mätperioderna. Mätningar genomförda på våren 2017 respektive 2018 har genererat mer svinn än mätningarna genomförda på hösten 2017 och 2018. För tallrikssvinn genererade mätningar genomförda 2017 mer svinn än de mätningar som genomförts 2018.

Upprättad av Maria Olsson, miljöutvecklare Petra Jönsson, assistent	Diarienummer 19ON89		
Godkänd av Verksamhetschefer vård- och omsorgsboende	Datum 2019-03-07	Rev	Referens

1.12 Solgårdsgatan

Diagram 12. *Spridning av mätresultat under två veckors tid vid Solgårdsgatan hösten 2018*

1.12.1 Kommentar till resultatet vid Solgårdsgatan

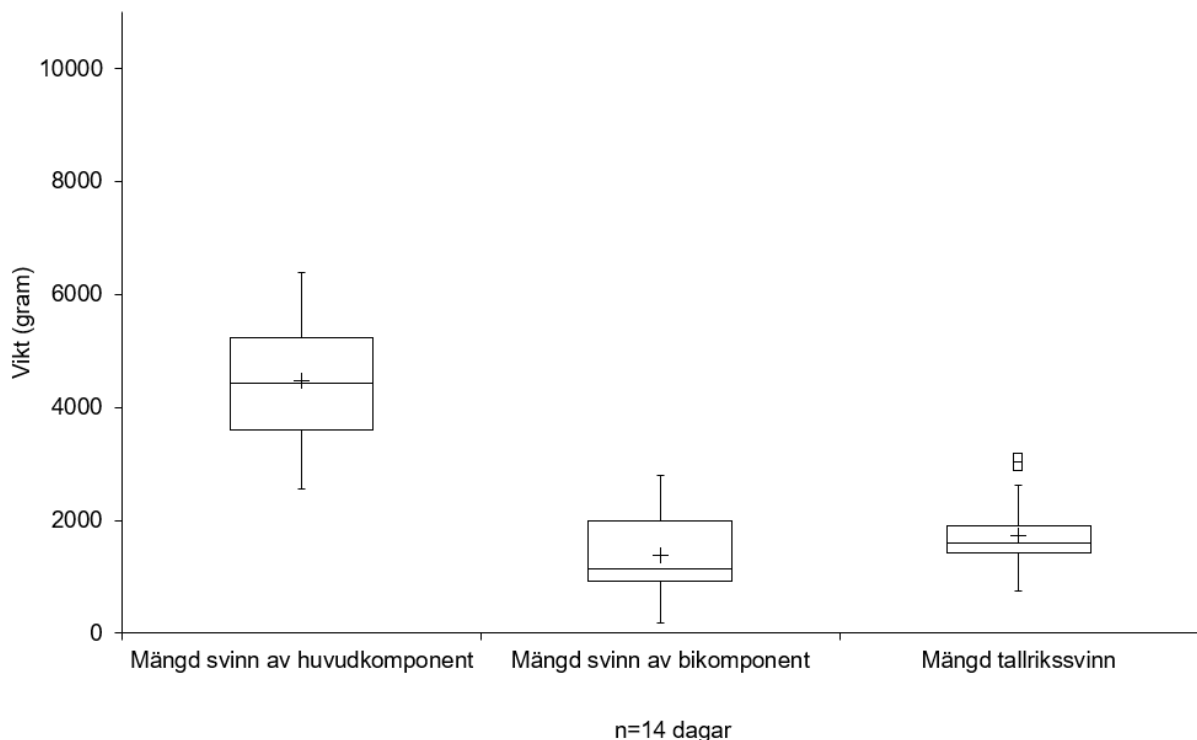
Diagram 12 visar att spridningen av mätresultat generellt är liten för genererat svinn från Solgårdsgatan samt att den totala mängden svinn är låg. Detta gestaltas genom små lådor med korta morrhår placerade långt ner i y-led. Huvudkomponent är den komponent som har störst spridning på Solgårdsgatan, detta gestaltas med en låda högre upp i y-led med något längre morrhår.

I tabell 2 går att utläsa att genererat svinn från huvudkomponent minskat jämfört med förra mätperioden sett till genomsnittet per ätande och måltid. Det går även att utläsa att de två mätperioderna utförda på våren 2017 och 2018 genererade mer svinn från huvudkomponent än mätperioder genomförda på hösten. För tallrikssvinn går att utläsa att de två mätperioderna genomförda 2017 genererade mer svinn än dem genomförda 2018.

Upprättad av Maria Olsson, miljöutvecklare Petra Jönsson, assistent	Diarienummer 19ON89
Godkänd av Verksamhetschefer vård- och omsorgsboende	Datum 2019-03-07
	Rev
	Referens

1.13 Vallongården

Diagram 13. *Spridning av mätresultat under två veckors tid vid Vallongården*

1.13.1 Kommentar till resultatet vid Vallongården

Genom att studera diagram 13 går det att utläsa att spridningen av mätresultat och den totala mängden genererat svinn är större för huvudkomponent jämfört med bikomponent och tallrikssvinn. Detta gestaltas med en relativt stor låda högre upp i diagrammet med långa morrhår.

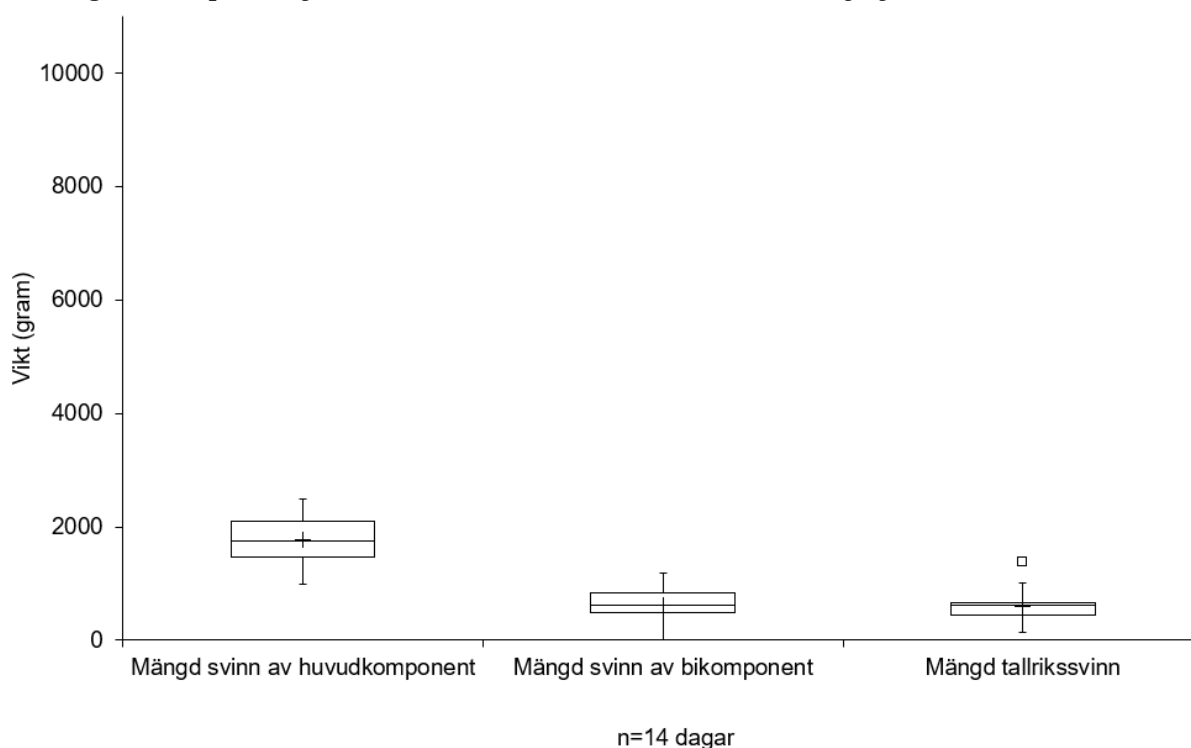
Lådan för bikomponent visar att spridningen är något mindre än för huvudkomponent samt att den totala mängden svinn är mindre. För tallrikssvinn är lådan minst vilket visar på en liten spridning i mätresultat, däremot genererades två avvikande extremvärden som gestaltas med två utliggare i morrhårets överkant.

Sett till genomsnittet per ätande och måltid går det i tabell 2 att utläsa att mängden genererat svinn från huvudkomponent minskat vid de tre senaste mätperioderna men att genomsnittet fortfarande ligger över godtagbara nivåer. För tallrikssvinn är mängden genererat svinn högre vid de båda mätperioderna genomförda 2017 än dem genomförda 2018.

Upprättad av Maria Olsson, miljöutvecklare Petra Jönsson, assistent	Diarienummer 19ON89
Godkänd av Verksamhetschefer vård- och omsorgsboende	Datum 2019-03-07
	Rev
	Referens

1.14 Ängslyckan

Diagram 14. *Spridning av mätresultat under två veckors tid vid Ängslyckan*

1.14.1 Kommentar till resultatet vid Ängslyckan

Diagram 14 visar att spridningen av mätresultat samt den totala mängden genererat svinn är liten för samtliga komponenter. Huvudkomponent är den största komponenten på Ängslyckan vilket gestaltas med en jämförelsevis större låda högre upp i diagrammet. För tallrikssvinn är spridningen minst, däremot förekom ett avvikande extremvärde som gestaltas med en utliggare i morrhårets överkant.

Genom att studera diagrammet och tabell 2 går att utläsa att även om den totala mängden svinn är relativt låg ligger mängden svinn i genomsnitt per ätande och måltid över godtagbara nivåer för huvudkomponent. Detta beror på att Ängslyckan har ett mindre antal ätande kunder per måltid. Genom att studera tabell 2 går även att utläsa att genomsnittet för genererat tallrikssvinn legat inom godtagbara nivåer vid samtliga mätperioder.

Upprättad av Maria Olsson, miljöutvecklare Petra Jönsson, assistent	Diarienummer 19ON89		
Godkänd av Verksamhetschefer vård- och omsorgsboende	Datum 2019-03-07	Rev	Referens

2. Generell uppmaning till alla vård- och omsorgsboenden

I stort sett samtliga vård- och omsorgsboenden har extremvärden av någon komponent, antingen på en enhet eller på hela boendet. Att svinn uppstår är inte konstigt men avvikande höga mängder bör analyseras för att på längre sikt kunna motverka att onödigt svinn uppstår. Här kan en lösning vara att skriva en avvikelserapportering på Ankaret, när enheten upplever att mängden mat som skickats från matleverantören inte motsvarar antalet beställda portioner.

Generellt är det fortfarande huvudkomponent som genererar störst mängd svinn, något som på vissa boenden behöver fortsatt analys. Dels utifrån mängden beställda portioner till antalet ätande men också genom att reflektera om det är någon särskild maträtt som ger extra mycket svinn. Den mängd svinn som uppstår från huvudkomponenten får inte sparas ytterligare eftersom den tillagats, kylts ned och sedan värmts igen på respektive enhet.

2.1 Inför måltiden

Före måltiden kan medarbetare på respektive enhet göra en bedömning av hur mycket mat som behöver värmas av respektive maträtt. Förpackningar där förseglingen inte brutits kan frysas in och värmas vid ett senare tillfälle. Det är dock viktigt att involvera matleverantören för att gemensamt kunna hitta lösningar som fungerar för alla parter, utifrån mängd levererad mat, mängd svinn och näringsberäkningar.

2.2 Svinn av bikomponent

När det gäller svinn av bikomponent är det enklare att minska svinnet eftersom dessa komponenter kan tas tillvara och användas vid ett senare tillfälle. Exempel på vad bikomponent kan användas till:

- Grönsaker och frukter, antingen överblivna eller som ser börjar bli övermogna går att användas i omeletter, utfyllning i pajer, stekas till en wok, användas i soppor och grytor. Frukt och grönsaker går även att frysa och använda till smoothies.
- Överblivet ris kan användas för att göra en sallad, en soppa eller en gryta matigare. Viktigt är dock att kyla riset fort för att undvika bakteriebildning.
- Även överbliven pasta kan användas i soppor, sallader och i omelett
- Överbliven kokt potatis kan stekas vid senare måltid, stompas, mosas eller rivas. Den kan även skivas och göra smörgåsen extra matig.
- Gröt kan användas i brödbak och bröd kan bli till krutonger, vitlöksbröd eller fattiga riddare
- En del frukter och grönsaker, kan användas för att smaksätta vatten.
- Andra aspekter som går att ha i åtanke är att erbjuda kryddor och örter som smakförhöjare.

Upprättad av Maria Olsson, miljöutvecklare Petra Jönsson, assistent	Diarienummer 19ON89		
Godkänd av Verksamhetschefer vård- och omsorgsboende	Datum 2019-03-07	Rev	Referens

2.3 Tallrikssvinn

Mängden tallrikssvinn ligger generellt på godtagbara nivåer, men här kan enheterna arbeta med att lägga på lite åt gången, och ta flera gånger istället – om det är genomförbart gentemot kunderna. Hämta gärna tips och inspiration i ”Vägledning för minskat matsvinn” som tidigare Omvårdnad Gävle arbetat fram.

3. Egen tillagning av mat vid vård- och omsorgsboenden

Förutsättningarna för att påverka mängden matsvinn förändras över tid och även mellan enheter. Under 2018 har vi noterat ett samband på två enheter som förklaras lite ytterligare i detta avsnitt. Enheterna som vi fördjupar oss i är Gävle Strand samt Solberga.

3.1 Gävle Strand

Vid Gävle Strand genomfördes en testperiod med egen tillagning under mars månad, och här var mängden matsvinn för samtliga komponenter mycket små. Resultatet av denna testperiod med egen tillagning var att en rekrytering av en kock/måltidsansvarig påbörjades efter sommaren, men under tiden som rekryteringen pågick så köptes mat in från matleverantör. Höstens mätning genomfördes i oktober då kock/måltidsansvarig ännu inte var rekryterad, och då ökade mängden svinn vid Gävle Strand. För huvudkomponent ökade mängden svinn i genomsnitt från 22 gram till 38 gram per ätande och måltid.

3.2 Solberga

Vid Solberga rekryterades en måltidsansvarig i maj 2018 och här visar resultaten att mängden svinn från huvudkomponent sett till genomsnittet per ätande och måltid har minskat väsentligt mellan mars och oktober. I mars var svinnet av huvudkomponent 62 gram per ätande och måltid. I oktober uppmättes motsvarande mängd svinn till 18 gram.

3.3 Reflektioner av kostnader kopplade till mat och måltider

Utifrån de tydliga skillnaderna i mängden svinn av huvudkomponent har en ekonom vid Välfärd Gävle tagit fram underlag gällande kostnader kopplat till mat och måltider, samt kostnader för kock/måltidsansvarig på Gävle Strand respektive Solberga.

Upprättad av Maria Olsson, miljöutvecklare Petra Jönsson, assistent	Diarienummer 19ON89		
Godkänd av Verksamhetschefer vård- och omsorgsboende	Datum 2019-03-07	Rev	Referens

Underlaget från ekonomi visar att det inte är billigare att köpa mat från matleverantör jämfört med egen matlagning. Vid Solberga har kostnaderna för måltider varit ungefär 100 000 kr per månad under första halvåret medan kostnaden sjunkit till cirka 91 000 kr/månad andra halvåret och då är kostnaden för måltidsansvarig inräknad.

Eftersom kock/måltidsansvarig vid Gävle strand började i november går det inte att göra en motsvarande analys för dem, men tendensen är likartad när man tittar på de månader som de har provat egen tillagning.

3.4 Fler aspekter av egen matlagning jämfört med köp från matleverantör

3.4.1 Förebyggande arbete

Vid egen tillagning finns det större möjlighet att arbeta med att förebygga och minska mängden svinn. Till exempel har dessa enheter möjlighet att anpassa mängden tillagad mat utifrån det faktiska antalet ätande, då maten färdigställs samma dag eller möjligtvis dagen innan. Personalen på respektive enhet har då möjlighet att återkoppla till kock/måltidsansvarig om till exempel kunder blivit sjuka eller är frånvarande av andra anledningar. Enheter som beställer tillagad mat från leverantör som värms på respektive enhet inför måltiden måste kassera det som blir över av huvudkomponenten då maten inte får värmas flera gånger. Enheter som beställer mat från leverantör gör det för 1-2 veckor åt gången, vilket gör det väldigt svårt att anpassa mängden mat utifrån det faktiska antalet ätande.

3.4.2 Möjlighet till större valfrihet och delaktighet för kunder

Genom att ha tillagning på plats finns det också möjlighet att ha en närmare dialog med kunder, anhöriga och medarbetare gällande maträtter, måltidsmiljö samt hur de kan utvecklas. Genom ett större inflytande för kunderna, ökar chansen att de faktiskt äter mer mat och därmed ökar också välmåendet och kundernas hälsa förbättras.